

Hodbod', Tomáš: *Performance – Dokumentace – Presentace*, Diplomová práce, Brno, 2011.

Tomáš Hodbod' se ve své práci zabývá stěžejními otázkami, s nimiž je performance jako poměrně mladý umělecký žánr spjat. Zmiňuje její možné umělecké podoby jako body art, vymezení vůči happeningu, zažitou terminologii českého prostředí upřednostňující mnohdy termín akční umění (Čiháková-Noshiro, Morganová), problém vztahu performance a jejího záznamu, její prezentace. Jedním z hlavních motivů práce je vztah performance, resp. umění vůbec a života, autor často (podobně jako v 19. st. Oscar Wilde, či ve 20. Michel Foucault) pokládá život za vrcholné umělecké dílo. Hned na úvod je třeba říci, že jde o práci velmi vyzrálou, promyšlenou, vyznačující se téměř analytickým přístupem, ačkoli se nezdařilo dotáhnout ji do takové podoby, jak by si autor (i čtenář) zjevně přál. O to více by mohla tato skutečnost být stimulem k tomu, aby autor ve svých úvahách, zejména v jejich precizaci, pokračoval. Necht' je tedy následující chápáno nejen jako pobídka k pokračování, ale i k revizi stávajících úvah.

V úvodu nás autor encyklopedickým způsobem zpravuje o významové extenzi, aspektech a typech performance. Naráží na skutečnost, že se s pojmem setkáváme v diverzních oborech jako např. lingvistice, ekonomii, právu atd. Podle autora je toto široké využití spojeno s určitou „devalvací tohoto slova“ (paginace chybí). Neznám kontexty ekonomie, ani práva, nicméně takové stanovisko se mi nezdá přiměřené. Ve filosofii jazyka se ve 20. století v rámci boje proti „esencialismu“ objevuje teorie řečových aktů (Austin, Searle), která rozlišila mi. konstativní výroky (mohou být pravdivé a nepravdivé) právě od performativních, které jsou samy aktem (např. výrok: slibuji ti, že zítra přijdu apod.). (Že performance v umění souvisí s těmito proměnami v pojetí jazyka, dokládá i historika o Marině Abramovič, kterou autor zmiňuje, ohledně její neschopnosti popsat náplň své činnosti. Těžko můžeme konstativním jazykem pojmout to, co je performativní.). Nemusíme vytvářet přehnané analogie, abychom našli spojitost mezi oblastí umění a právě např. situací ve filosofii jazyka: vždyť to byla přece mj. i snaha překonat, přesněji najít alternativu ke kultu „díla“, „objektu“ a „artefaktu“ (psaný text v dramatu) jakožto center (esence) umělecké teorie a praxe, které byly mj. i pozadím performance. Z tohoto základního zaměření performance na akt, vůči němuž je třeba postavit dílo, se mi jeví jako problematické a necitlivé autorovo časté používání slov jako artefakt, umělecké dílo v kontextu performance (př. „tako lze chápat podstatu performance jako artefaktu“ atp.). Necitlivé zacházení termínu „artefakt“ a „dílo“ v souvislosti s performancí příkladem zčásti ne úplně dostatečnému vykreslení tradičního rozlišování na umění znázorňovací a právě performativní v teorii umění a estetice. Nelze souhlasit s konstatováním, že se pojem performance objevil poprvé v angličtině „v roce 1711 a měl specifikovat formy, které pracují s člověkem jako s materiálem“. Místo wikipedie odkazují autora k publikaci Renata Barilliho *Course on Aesthetics*, který se těmito souvislostmi zabývá. Za performativní byla označována ta umění, ve kterých je zapotřebí realizace, provedení na základě předlohy (hudba, drama ...). Např. v podstatě již od Aristotelovy *Poetiky* se táhne diskuse ohledně toho, zda nacházet identitu dramatu v literárním textu, anebo v provedení na jevišti. Protože se zejména ve druhé půli autor zabývá otázkou vztahu performance k záznamu, měl by tento aspekt performativní versus znázorňovací umění být zohledněn více a stát se východiskem právě úvah o záznamu.

V kapitole *Náznak společenské funkce umění performance*. Viditelný versus neviditelný, kde Hodbod' mj. nastiňuje postavu performeru mající rysy přímo sókratovské, konstatuje „perf. je schopna upozornit na existenci zcela neznámého člověka“ a uvádí příklad projektu Kateřiny Šedé (která jej doprovodila slovy: „došlo mi, že to, co není vidět, je normálnost...“). Performance, jakož i jiné umělecké žánry, dnes bezpochyby souvisí s fenoménem spektakulárnosti, jímž bývá již několik desetiletí charakterizována naše společnost. Autor by se měl v této souvislosti zabývat G. Debordem. I přes formální nedostatek, jímž je absence paginace v práci, navrhuji klasifikovat A.

Lucie Pargačová

